

УДК 338.24.631.164

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТАЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Подарков Є.С. – к.е.н., доцент, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Сучасний процес європейської інтеграції вимагає від України здійснення рішучих кроків, спрямованих на гармонізацію національного законодавства до законодавства держав - членів ЄС. Особливо гостро це завдання стоїть відносно поліпшення правового регулювання у галузі оподаткування. На сьогодні інтеграція до ЄС є одним з пріоритетних напрямів зовнішньої політики нашої держави, а гармонізація законодавства розглядається як об'єктивно необхідний процес для підготовки України до вступу в ЄС. Саме європеїзація ідеології і практики фінансових перетворень, яких потребує українське суспільство в період глобалізації, повинна стати основою соціально-економічного процвітання нашої держави і вектором її подальшого історичного розвитку.

При цьому, процес удосконалення і розвитку оподаткування підприємницької діяльності в Україні є необхідним елементом сучасного етапу державотворення, оскільки характер та ступінь успішності цього процесу зумовлює не тільки демократичність державотворчих перетворень, а й дієвість усієї економічної системи країни. З прийняттям Податкового кодексу [1] Україна стала на шлях реформ у податковій сфері з метою стимулювання швидкого розвитку економіки та для забезпечення соціальних гарантій.

Стан вивчення проблеми. Питання впливу податкової системи на розвиток країни, ефективності оподаткування неодноразово висвітлювалися у працях таких науковців, як Н.В. Мельник, М.М. Коцупатрий, П.К. Германчук, Л.Л. Тарангул, Л.Б. Рябушка, Д.В. Веремчук, Т.Г. Демченко, І.Б. Стефанюк та інші. Однак, зважаючи на сучасні реалії в сфері оподаткування, формування податкової політики України можна зробити висновок про те, що існує чимало проблемних питань, які вимагають подальшого вивчення. Даний напрям дослідження потребує подальшого доопрацювання і розробки шляхів удосконалення системи оподаткування та певних напрямів податкової політики України.

Завдання і методика досліджень. Основними завданнями даного наукового дослідження є аналіз впливу податкової політики на економічний розвиток України та розробка рекомендацій щодо її вдосконалення. Мета дослідження зумовила необхідність вирішення наступних завдань: виявлення особливостей податкової політики України; дослідження тенденцій розвитку сфери оподаткування в Україні; розробка напрямів щодо вдосконалення податкової політики України за сучасних умов її розвитку.

Методологічною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних вчених і законодавчі акти з питань формування податкової політики країни. Методологічною базою дослідження стали загальнонаукові економічні методи, зокрема, використаний системний підхід та статистичний метод.

Результати досліджень. Україна перебуває у стані глибокого економічного спаду, продовжуючи боротись з наслідками світової фінансово-економічної кризи [6]. За останні 5 років обсяг виробництва в Україні майже не змінився: ВВП на душу населення у 2013 році становив \$ 3900. в той час як у 2008 році - \$ 3891 [7]. Це демонструє негативний тренд навіть у порівнянні з іншими країнами СНД. Так, наприклад, Білорусь поліпшила показник ВВП на душу населення з \$ 6377 у 2008 році до \$ 7575 у 2013 році. Водночас, варто зазначити, що державний борг України продовжує зростати: у 2014 році він склав 41% від ВВП, в той час як в 2008 році становив лише 12,3% від загального ВВП [8].

В останні роки показник прямих іноземних інвестицій в Україні різко скоротився: від \$ 7833 млн. у 2012 році до \$ 3771 млн. у 2013 [9]. Крім того, джерела надходжень цих інвестицій є вельми сумнівними, оскільки майже 32% надійшли з Кіпру, 4,3% - з Британських Віргінських островів, відомі як країни «податкового раю». Між тим реальні іноземні інвестиції досить скромні. Валютні резерви України скоротилися до небезпечного рівня: від \$ 20415,7 млн. у січні 2014 року до \$ 14225,8 млн. у травні 2014 року [10]. Україна також не в змозі підтримувати стабільність національної валюти. Національний банк України продовжує девальвацію офіційного курсу гривні з 7, 99 до 11,96 грн. за долар (досягнувши максимум з позначкою 12,97 у квітні 2014 року).

Окрім цього, кредитні рейтинги України були понижені, вказуючи, що економіка України є дуже вразливою, близькою до дефолту та має дуже невеликі перспективи відновлення. Україна отримала оцінку Саа3 згідно рейтингу Моосіу, ССС згідно Віашіагсі & Роог та РІСБ. Негативний прогноз може бути змінений на основі більш оптимістичних очікувань після надання кредиту від Міжнародного валютного фонду на суму 17 мільярдів доларів.

Економічна криза відображає погане управління, політичну нестабільність, а також високий рівень шахрайства та корупції в Україні. Ситуація також погіршується необхідністю зміни пріоритетів співпраці у галузі торгівлі та інвестицій з Росією. Необхідність глибоких структурних реформ зростає з актуальністю політичного співробітництва та економічної інтеграції України з ЄС, а саме ратифікації Угоди про Асоціацію, враховуючи Глибоку та всеосяжну зону вільної торгівлі.

Реалізація механізмів європейської інтеграції України може слугувати важливим чинником стимулювання реформ. Однак, не слід забувати, що реалізація домовленостей також вимагає істотних витрат. Для того щоб впоратися з внутрішніми та зовнішніми викликами, новий уряд України гостро потребує іноземної фінансової допомоги.

Кожного року Всесвітній банк та Міжнародна фінансова корпорація створюють рейтинг Doing Business, що оцінює загальний індекс легкості ведення бізнесу в 189 країнах світу. За даними Doing Business – 2014 економічний клімат в Україні у 2014 році покращився, піднявши Україну з 152 на 112 рядок рейтингу, між Ліваном та Папуа-Новою Гвінеєю [2]. Розвиток був помічений у таких напрямках, як отримання дозволів на будівництво (вище на 145 позицій), легкість відкриття бізнесу (вище на 69 позицій), реєстрація власності (вище на 80 позицій), оподаткування (+19 позицій). Ще за рейтингом Doing Business 2012 найнижчим показником, порівняно з іншими країнами, був рей-

тинг за категорією «Оподаткування» (181 місце рейтингу), але в цьому році він стрімко піднявся на 19 позицій, і становить 164 місце в світі. Категорія «Оподаткування» включає в себе оцінку таких індикаторів, як податкове навантаження, час, який витрачають на сплату податків та підготовку документів, відсотки податків у доходах фізичних та юридичних осіб. Кількість податків та виплат, які сплачують підприємства на другий рік роботи компанії становить в середньому 28, а сумарне податкове навантаження становить 54,9%, де найбільшу частку складають - податки та виплати з заробітної плати (43,1 відсоток при 22,6% в середньому по Європі). На формування податкової звітності, нарахування та сплату податків витрачається 390 годин на рік, коли середній показник по Європі та Азії становить 246. Таким чином можна зробити висновок, що податкові реформи в Україні мають певний позитивний ефект, але існує додаткова необхідність змін у сфері оподаткування.

Так у 2014 році у державній фінансовій політиці країни відбувалися наступні зміни. 1 квітня 2014 року набрав чинності Закон України від 27.03.2014 % 1166 «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні», яким запроваджено режим суворої економії державних коштів [3].

Законом затверджені постійні основні ставки: податку на прибуток підприємств в розмірі 18%, податку на додану вартість – 20%. З 1 травня змінились пропорції розподілу Єдиного соціального внеску між фондами соціального страхування наступним чином: на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування – 34,3% (зросли на 1,1%); на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття – 0,5 (зменшилися на 1,0%); на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням – 1,7% (зменшилися на 0,2%); на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності – 1,61% (зросли на 0,1%). Також з 1 травня скасували спеціальний порядок нарахування пенсій у розмірі 80% від за ротної плати суддям, прокурорам і державним службовцям і для даних категорій встановлюється загальний принцип нарахування пенсій у розмірі 70% від заробітної плати.

21 травня 2014 року Кабінет Міністрів оприлюднив постанову про створення та положення про Державну фіскальну службу України, тим самим остаточно ліквідувавши Міністерство доходів і зборів України [4]. Згідно з положенням про Державну фіскальну службу України, ДФС є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується урядом і реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ), державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями при застосуванні податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску.

До 1 січня 2015 року підвищено ренту на видобуток залізної руди з 5% до 8%, нафти - з 39% до 45%, газу з покладів до 5 км - з 28% до 55%, газу з покладів понад 5 км-з 15% до 28% [5].

Крім того, з 1 листопада 2014 року: збільшується «пори́г» обов'язкової реєстрації підприємства платником ПДВ з 300 тис. грн. до 1 млн. грн.; скасовано звільнення від оподаткування ПДВ операцій з поставки лісоматеріалів, паливної деревини, відходів лісопереробної промисловості.

З 1 листопада 2014 вводиться система електронного адміністрування податку на додану вартість. Також на 5% збільшено розмір акцизного податку на тютюнові вироби; напої, які сьогодні класифікуються як продукти дієтичного харчування і містять етиловий спирт 8,5% і більш віднесені до алкогольних напоїв.

Законом «Про внесення змін до закону Про Державний бюджет на 2014 рік» скорочуються на 70% видатки на забезпечення діяльності ряду центральних органів виконавчої влади. Загальне скорочення видатків за цими органами склало 582,2 млн. грн. Також скорочені витрати на оплату праці народних депутатів з нарахуваннями на 30,8 млн. грн. До завершення антитерористичної операції заробітна плата парламентаріям нараховується тільки в розмірі посадового окладу.

Нажаль, не всі дані зміни дійсно відповідають сучасним умовам покращення інвестиційного клімату. Більшість податків та зборів не скасовуються, а просто трансформуються в інші види шляхом укрупнення платежів.

До того ж може постраждати малий бізнес, який є основою для формування середнього класу суспільства. Для компаній, які працюють на звичайній системі оподаткування, стане менш вигідно купувати товари, роботи і послуги у малих підприємств і приватних підприємців, оскільки в такому разі їх оподатковуваний фінансовий результат буде збільшуватися на 50% від суми покупки.

Введення акцизу з роздрібного продажу підакцизних товарів призведе до подвійного оподаткування і суперечить суті акцизного податку. Фінансові, матеріально-технічні та інші витрати держави на адміністрування нового акцизу можуть перевищити доходи від його сплати. Зростуть корупційні ризики. У діючих умовах (низька активність внутрішнього ринку, падіння платоспроможності населення, посилення інфляції) це стимулюватиме нелегальну торгівлю підакцизними товарами.

Висновки. Таким чином, нововведення та заплановані зміни в загальному обсязі зменшують податковий тягар на підприємствах в Україні, що є позитивною тенденцією для підприємств і економіки в цілому. Це зумовить вивільнення грошових коштів у підприємств, що призведе до збільшення загальної кількості інвестицій у бізнес, розвитку певних галузей економіки, покращення інвестиційного клімату в цілому. Такі зміни призведуть до покращення рейтингу України, та зможе привабити більшу кількість іноземних інвестицій в нашу економіку. Але до даних змін необхідно підходити критично, тому що деякі нововведення не відповідають потребам ринку і можуть погіршити економічну ситуацію в цілому. З огляду на це, Україні вкрай важливо розробити довгострокову стратегію розвитку, що сприятиме модернізації економіки і капіталізації інвестицій в стратегічних галузях. Нові інституціональні параметри можуть дозволити досягти більш високого рівня конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку України шляхом реалізації інноваційної моделі економічного розвитку, що є предметом наших подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року [Електронний ресурс] /Офіційний веб-сайт Верховної ради України. - Режим доступу. URL: <http://portal.rada.gov.ua>
2. Doing business / Rankings:[Електрон. ресурс]. - Режим доступу:<http://www.goingbusiness.org/>
3. Закон України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» від 27.03.2014 № 1166 - [Електронний ресурс] /Офіційний веб-сайт Верховної ради України. - Режим доступу: URL:<http://portal.rada.gov.ua>
4. Постанова Кабінету Міністрів України Про Державну фіскальну службу України від 21 травня 2014 р. № 236 [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної ради України.-Режим доступу: URL: <http://portal.rada.gov.ua>
5. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу та деяких інших законодавчих актів» від 31 липня 2014 року - [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної ради України. - Режим доступу: URL: <http://portal.rada.gov.ua>
6. Patryk Toporowski. The Macroeconomic situation in Ukraine: little room for improvement. PISM bulletin X» 18(613), 12 February 2014. Retrieved from: http://www.pism.pl/files/?id_plik=16401
7. WorldBank,GDPpercapita:<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>
8. TradingEconomics,Governmentdebt:<http://www.tradingeconomics.com/ukraine/government-debt-to-gdp>
9. World Bank, Foreign direct investments, net inflows: <http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD>
10. Trading Economics, Foreign Exchange Reserves: <http://www.tradingeconomics.com/ukraine/foreign-exchange-reserves>

УДК 339.166.82**ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОГО
ПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ**

*Покотилова В.І. - д. е. н., доцент,
Херсонський економічно-правовий інститут*

Постановка проблеми. Транснаціоналізація виробничих відносин і товарообмінних процесів у світі стимулює стрімке формування глобального продовольчого ринку, який функціонує під впливом глобального попиту та глобальної пропозиції на продовольство, формуючи глобальну ціну. Становлення глобальної економіки як цілісного механізму для одних країн несе певні переваги, а для інших — дестабілізацію їх економічного стану. Це залежить від етапу соціально-економічного розвитку країни, наявності чи відсутності